

Alleen door de logistieke keten te vereenvoudigen krijgen we de vaccins sneller in zoveel mogelijk armen. Dat in de federale taskforce 'Operationalisering van de vaccinatiestrategie' vooral medische experts en beleidsmakers zetelen en geen logistieke experts, is een gemiste kans.

D eze week laz en we in een reportage van Greet De Keyser dat president Joe Biden enorm veel heeft geïnvesteerd in snelle en efficiënte logistiek voor de vaccins in de VS. Ons viel op dat de 'investeringen in logistiek' duidelijk werden aangehaald als een van de belangrijkste redenen waarom de vaccinaties in de VS sneller lopen dan in Europa.

Het stemt ons tevreden dat - als er iets positiefs is geweest aan corona - mensen veel positiever kijken naar de zorg en de logistiek. Veel relevanter kan een eerdere campagne van de Vlaamse overheid - 'Zonder logistiek is 't paniek' - niet zijn dan bij de distributie van de Covid-19-vaccins.

In ons eerste opiniestuk over de coronalogistiek met de denktank Vaccine Distribution riepen we vorig jaar op zonder dralen een logistieke taskforce op poten te zetten. De VS waren daar met Operation Warp Speed al een tijd mee bezig. Die taskforce moest focussen op de opslag en de verdeling van de vaccins, het opzetten van een vaccinatiecentrastrategie en de bijhorende administratie van oproepingsbrieven. Vandaag wordt het woord logistiek echter vaak gebruikt door mensen die er relatief weinig affiniteit mee hebben. Logistiek is, net als geneeskunde, een metier op zich.

De federale regering richtte half november 2020 de taskforce Operationalisering van de vaccinatiestrategie op, met vooral medische experts en beleidsmakers. Wat zou logistiek bloed kunnen doen in zo'n taskforce? Logistiek hanteert vooral het KISS-principe: 'Keep It Simple and Short.' Dat reduceert fouten en maakt de logistieke keten weerbaarder en makkelijker aan te passen bij lastminutewijzigingen.

We vinden het een gemiste kans dat er geen logistieke experts 'pur sang' in die taskforce zitten. Op het gevaar af als 'Statler en Waldorf' te klinken, willen we aangeven bij welke strategische keuzes 'logistiekers' aan de alarmbel zouden hebben getrokken. We hopen zo bij te dragen aan een optimalisatie van het logistieke proces.

We wisten al dat een eenvoudige aanvoerketen een absolute noodzaak was wegens de verschillende bewaarcondities van de beschikbare vaccins en het grote aantal verdeelpunten. Dat betekent dat je het aantal plaatsen waar manuele handelingen plaatsvinden én het aantal leveradressen beperkt. Daarom riepen we in november op een goede balans te zoeken tussen het aantal vaccinatiecentra en de mobiliteit van de patiënten. We adviseerden om 'one line of command' aan te houden, en het aantal vaccinatiecentra in België te beperken tot een 60-tal. Er waren onlangs een aantal problemen, mee veroorzaakt door lokale en regionale verschillen in de aanpak van oproepingsbrieven, vrijwilligersvergoedingen, vaccinatie-reservelijsten en cyberaanvallen bij de meer dan 160 Belgische vaccinatiecentra. Dat toont aan dat minder vaccinatiecentra en een strak centraal commando de situatie gemakkelijker en eenduidiger hadden gemaakt. Ook was de keten dan sneller en wendbaarder geweest.

In februari suggereerden we om zoveel mogelijk te werken via centraal aangestuurde verdeelhubs. Landen als Israël, het VK, Malta, de VS, Singapore en de Verenigde Arabische Emiraten staan het verst met de vaccinatie. Die werken niet toevallig bijna allemaal met een centraal gestuurd logistiek systeem. We komen terug op het KISS-principe: hoe meer decentraal de aanpak is en hoe meer 'handen en hoofden' eraan te pas komen, hoe meer potentiële fouten en vaccinverliezen kunnen gebeuren. Met korte en centrale ketens kan je veel korter op de bal spelen.

Het is veel makkelijker één centrale voorraad op te volgen en last minute aan te passen. Diepgevroren vaccins via hubs in een 50-tal ziekenhuizen naar de vaccinatiecentra verdelen is nodeloos complex. Het onbetrouwbare leverritme van de leveranciers, het bijna halve miljoen vaccins dat voor het ogenblik 'hangt' in de voorraadketens, en de bijhorende complexe planning naar de meer dan 1.300 verdeelpunten bewijzen dat de logistiek eenvoudiger, gestroomlijnder en wendbaarder moet.

Ondanks die valse noten bij de opstart is de situatie zeker niet hopeloos. We beseffen dat vaccineren een regionale bevoegdheid is en dat het terugschroeven van het aantal vaccinatiecentra geen optie meer is. Een meer gecentraliseerde logistiek en opvolging van de voorraden, en het optimaliseren van het te dichte netwerk van ziekenhuishubs kunnen de keten echter al significant verkorten en versnellen. Dat het Pfizer-vaccin potentieel ook kan bewaard worden bij -25°C en dat Johnson & Johnson als vierde vaccin op de Europese markt komt, opent perspectieven.

Laat ons die opportuniteiten aangrijpen om de keten te vereenvoudigen. Alleen zo krijgen we de vaccins sneller in de arm van de patiënt. Vlaanderen is al vele jaren gekend en geroemd als Europees logistiek kenniscentrum. Laat ons dat tonen bij de verdeling van de Covid-19-vaccins.

Wouter Dewulf en Roel Gevaers Hoogleraar luchtvaartconomie en hoogleraar transportconomie en e-commerce
UAntwerpen